

دانشگاه آزاد اسلامی واحد دماوند

گروه پرستاری

(داخلی _ جراحی)

Course plan: اصول و مهارت‌های پرستاری (تئوری و عملی)

رشته - مقطع : کارشناسی پیوسته پرستاری ورودی مهر ۹۸

مدرس تئوری: ندا نایبی	تعداد واحد تئوری: ۲.۵	تعداد واحد عملی: ۱.۵
تاریخ شروع: ۹۸.۶.۲۳	تاریخ انقمام: ۹۸.۱۰.۱۷	
ساعت برگزاری کلاس: دوشنبه ۸:۱۰-۱۳:۱۵ ، سه شنبه ۱۰:۰۰-۱۳:۱۵		

شرح درس:

این درس به عنوان درسی تخصصی ارائه می گردد و هدف از آن آماده سازی دانشجویان پرستاری برای مراقبت از مددجویان مبتلا به مشکلات سلامتی است. در این درس دانشجویان پرستاری ضمن آشنایی با مفاهیم اساسی و کسب مهارت در مراقبت از مددجویان در بالین، استفاده از فرآیند پرستاری و تفکر انتقادی را در راستای ارتقاء ، تامین و حفظ سلامت آنها د آموخته و رعایت قوانین و مقررات و اخلاق پرستاری، ارتباطات حرفه ای و احکام اسلامی را فرا می گیرند.

هدف کلی:

آشنایی دانشجویان پرستاری با مفاهیم اساسی مرتبط با ارائه مراقبت به مددجویان در چارچوب فرآیند پرستاری و کسب توانایی های لازم به منظور اجرای روش های بالینی پرستاری با تکیه بر رعایت قوانین و مقررات و اخلاق حرفه ای و به کارگیری احکام اسلامی.

اهداف

اهداف رفتاری	اهداف	جلسه
دانشجو بعد از اتمام تدریس قادر باشد:		
۱. تکامل تاریخی نقش های حرفه ای پرستاری را مورد بحث قرار دهد. ۲. برنامه های آموزشی موجود برای آموزش پرستاران را توضیح دهد. ۳. نقش و فرصت های شغلی برای پرستاران را توضیح دهد. ۴. پنج مشخصه ی حرفه را فهرست نموده و توضیح دهد. ۵. تاثیر تغییرات اجتماعی و اقتصادی در اعمال پرستاری را مورد بحث قرار دهد. .....* ۱. تعریف سلامت را با ۸۰٪ صحت مورد بحث قرار دهد. ۲. مدل های باور سلامتی، ارتقای سلامتی، نیازهای اساسی انسان و سلامت جامع نگر برای رابطه بین نگرش مددجو نسبت به سلامتی و اقدامات مربوط به آن را با ۸۰٪ صحت مورد بحث قرار دهد. ۳. فعالیت های ارتقای سلامتی، تندرستی و پیشگیری از ناخوشی را با ۸۰٪ صحت شرح دهد. ۴. سه سطح از مراقبت های پیشگیری کننده را با ۸۰٪ صحت مورد بحث قرار دهد. ۵. چهار مورد از عوامل خطر را با ۸۰٪ توضیح دهد. ۶. تعدیل عوامل خطر ساز و تغییر رفتارهای بهداشتی را مورد بحث قرار دهد. ۷. متغیرهای موثر بر رفتار ناخوشی را توضیح دهد. ۸. تاثیر ناخوشی روی مددجو و خانواده وی را شرح ده د. ۹. نقش پرستار در سلامتی و ناخوشی را مورد بحث قرار دهد.	*ارائه طرح درس، معرفی درس و آشنایی با دانشجویان *تعریف حرفه پرستاری، تاریخچه پرستاری *مفهوم سلامت و تعریف آن، طیف سلامت و بیماری	اول
۱. نیازهای اساسی انسان را براساس الویت طبقه بندی نماید. ۲. مثال هایی از نیازهای مختلف مددجویان بستری لیست نماید ۳. راهکارهایی برای رفع نیازهای مختلف مددجویان بستری مشخص نماید. .....* ۱. عوامل موثر بر رفتار بهداشت فردی را توصیف کند. ۲. در مورد شرایطی که بیماران را در معرض خطر سلامت پوست قرار می دهد توضیح دهد. ۳. در مورد شرایطی که سلامت پا و ناخن را تحت تاثیر قرار می دهد بحث کند. ۴. اهمیت مراقبت از پا در بیماران دیابتی را توضیح دهد. ۵. در مورد شرایطی که بیماران را در معرض خطر آسیب مخاطی دهان قرار می دهد بحث مند. ۶. مشکلات مربوط به مو و پوست سر و اقدامات آن را فهرست کند. ۷. تفاوت نحوه مرابت های بهداشتی در سالمندان و جوانان را توصیف کند. ۸. در مورد راه های مختلف راحتی و ایمنی حین مراقبت بهداشتی بحث کند. ۹. پروسیجرهای بهداشتی در مراقبت از پوست، پرینه، پا، ناخن، دهان، چشم، گوش و بینی را شرح دهد.	*تعریف نیاز، نیازهای اساسی انسان *مفهوم نیازهای بهداشتی	دوم
۱. ساختار و عملکرد دستگاه قلبی ریوی را شرح دهد. ۲. فرآیند تنظیم عصبی و شیمیایی تنفس را بیان کند.	*نیاز به اکسیژن و اکسیژن رسانی	سوم

۳. پیامدهای بالینی منتج از هیپر ونتیلاسیون، هیپو ونتیلاسیون و هیپوکسمی را شناسایی کند. ۴. اثر سطح سلامت، سن، سبک زندگی و محیط زندگی مددجو را بر روی اکسیژن رسانی بافتی توضیح دهد. ۵. پیامد و عوارض خطر موثر بر اکسیژناسیون بیمار را بررسی کند. ۶. تظاهرات بالینی هنگام تغییر در اکسیژناسیون را بررسی نماید. ۷. برنامه مراقبتی برای بیمار با تغییر نیاز به اکسیژن را تدوین نماید. ۸. اقدامات پرستاری که منجر به افزایش اکسیژن رسانی به مددجویان بستری در بخش های ویژه، اورژانس و بازتوانی می شود را بیان کند. ۹. پاسخ های بیمار به اکسیژن درمانی را ارزشیابی نماید. ۱۰. عوارض ناشی از اکسیژن تراپی را لیست نماید. ۱۱. روشهای مصنوعی انتقال اکسیژن را شرح دهد.		
۱. در مورد تاثیر عدم رفع نیازهای اساسی به اکسیژن، غذا، حرارت و رطوبت در تهدید ایمنی را شرح دهد. ۲. اهداف امنیت بیمار را شرح دهد. ۳. متناسب با مراحل رشد و تکامل خطرات خاص ایمنی را توضیح دهد. ۴. عوامل بررسی در مهار مددجو را نام ببرد. ۵. مورد از خطرات ایمنی در یک موسسه مراقبت بهداشتی را بیان کند. ۵. فعالیت های طراحی شده برای بررسی وضعیت جسمی و روانی و. شناختی مرتبط با ایمنی بیمار را توصیف کند. ۶. تشخیص های پرستاری مرتبط با خطرات ایمنی را بیان نماید. ۷. برای مددجویان در معرض خطر ایمنی طرح مراقبت پرستاری تدوین نماید. ۸. اقدامات پرستاری خاص متناسب با سن مددجو جهت کاهش خطر سقوط، سوختگی و مسمومیت و برق گرفتگی را شرح دهد. ۹. دانش، نگرش و مهارت های لازم برای حفظ ایمنی را توضیح دهد.	*نیاز به امنیت و تامین امنیت در مددجویان	چهارم
۱. اهمیت هر کدام از ۵ گروه مواد غذایی را برای تغذیه خوب شرح دهد. ۲. اهمیت تعادل بین جذب انرژی و نیاز به انرژی را شرح دهد. ۳. محصولات نهایی متابولیسم کربوهیدرات، پروتئین ها و چربی ها را نام ببرد. ۴. اهمیت چربی های اشباع، غیر اشباع را شرح دهد. ۵. خوردن غذا بر اساس رژیم را توضیح دهد. ۶. هرم غذایی و اهمیت آن را شرح دهد. ۷. هفت راهنمای رژیم غذایی برای ارتقای سلامت را نام ببرد. ۸. اختلاف بین نیازهای تغذیه ای در سنین مختلف رشد و تکامل را شرح دهد. ۹. سه مشکل اساسی تغذیه ای را تعریف کرده و بیماران در معرض خطر را توصیف کند. ۱۰. فرآیند شروع و ادامه تغذیه از طریق لوله را شرح دهد. ۱۱. روشهای جلوگیری از بروز عوارض ناشی از تغذیه لوله ای را شرح دهد. ۱۲. روشهای جلوگیری از بروز عوارض ناشی از تغذیه داخل ورید را شرح دهد. ۱۳. تغذیه درمانی پزشکی در رابطه با سه بیماری را شرح دهد. ۱۴. مشاوره و رژیم غذایی و آموزش مددجویان در ارتباط با انتظارات مددجو را شرح دهد.	*مفهوم تغذیه در مراقبت از مددجویان	پنجم
۱. فرآیند تنظیم مایعات خارج سلولی، اسمولالیتی مایعات بدن و توزیع مایعات را شرح دهد.	*مفهوم تعادل مایعات و	ششم

۲. تنظیم و جابجایی الکترولیت های عمده (سدیم، پتاسیم، کلسیم، منیزیم، فسفر، کلر) را توضیح دهد. ۳. فرآیند های مربوط به تعادل اسید و باز را بیان کند. ۴. اختلالات را یج و عمده اختلالات اسید و باز را شرح دهد. ۵. عوامل موثر بر تعادل اسید و باز، الکترولیت و مایعات را توضیح دهد. ۶. ارزیابی بالینی مددجوی مبتلا به عدم تعادل مایع، الکترولیتو اسید و باز را بیان کند. ۷. مطالعات آزمایشگاهی مربوط به عدم تعادل مایع، الکترولیت و اسید و باز را بیان کند. ۸. از فرآیند پرستاری هنگام مراقبت از بیمار با عدم تعادل مایع، الکترولیت و اسید و باز استفاده نماید. ۹. پروسیجر و هدف از شروع و ادامه درمان وریدی را شرح دهد. ۱۰. میزان جریان مایعات داخل وریدی را محاسبه کند. ۱۱. میزان مایعات دریافتی و برون ده را اندازه گیری و ثبت نماید. ۱۲. چگونگی تعویض محلولهای داخل وریدی ، لوله ها، پانسمان و نحوه خاتمه درمان داخل وریدی را شرح دهد. ۱۳. عوارض درمان داخل وریدی و مداخلات لازم در صورت بروز را بیان کند. ۱۴. پروسیجر انتقال خون و اقدامات پرستاری حین عوارض ناشی از آن را شرح دهد.	الکترولیت ها	
۱. عملکرد و نقش ساختارهای سیستم ادراری در تشکیل و دفع ادرار را توضیح دهد. ۲. عوامل موثر بر دفع ادراری را توضیح دهد. ۳. تغییرات معمول در سیستم ادراری را تشخیص داه و با یکدیگر مقایسه نماید. ۴. تاریخچه پرستاری در بیماران مبتلا به مشکلات سیستم ادراری را بدست آورد. ۵. بررسی جسمی با تمرکز بر دفع ادرار را انجام دهد. ۶. تشخیص های پرستاری مناسب برای بیماران مبتلا به تغییرات در سیستم ادراری را تدوین نماید. ۷. مشخصات ادرار طبیعی و غیر طبیعی را توضیح دهد. ۸. تست های تشخیصی معمول از سیستم ادراری را تفسیر نماید. ۹. اقدامات پرستاری جهت بهبود دفع ادرار طبیعی را توضیح دهد و کنترل مثانه را بهبود دهد. ۱۰. سوند ادراری را قرار دهد. ۱۱. شستشوی سوند ادراری به روش بسته را انجام دهد. .....* ۱. نقش اندامهای گوارشی را در هضم و دفع توضیح دهد. ۲. جنبه های فیزیولوژیک دفع طبیعی مدفوع را بیان کند. ۳. عوامل روانشناختی و فیزیولوژیکی موثر بر فرآیند دفع را شرح دهد. ۴. تغییرات فیزیولوژیک شایع در دفع را توصیف نماید. ۵. الگوی دفع مددجو را بررسی کند. ۶. تشخیص های پرستاری مربوط به تغییر در دفع را فهرست کند. ۷. کاربردهای پرستاری آزمونهای تشخیصی شایع در دستگاه گوارش را توصیف کند. ۸. تدابیر پرستاری بهبود دهنده دفع طبیعی را فهرست نماید. ۹. تدابیر پرستاری در آموزش روده ای را بیان نماید. ۱۰. تدابیر مراقبت پرستاری لازم در مددجوی دارای انحراف روده ای را شرح دهد.	*نیازهای دفع ادرار و مدفوع	هفتم
بررسی	*فرآیند پرستاری و	هشتم

تشخیص های پرستاری
NANDA

۱. ارتباط بین تفکر انتقادی و بررسی را توضیح دهد.
۲. مراحل بررسی را بیان نماید
۳. تفاوت های بررسی هدفمند، مشکل مدار و متمرکز را شرح دهد.
۴. روشهای جمع آوری اطلاعات را توضیح دهد.
۵. اجزای تاریخچه پرستاری را بیان نماید.
۶. اطلاعات عینی و ذهنی را از هم تمییز دهد.
۷. فرآیند مصاحبه بیمار محور را شرح دهد.
۸. ارتباط بین تفسیر داده ها و اعتباردهی داده ها را شرح دهد.
۹. بتواند یک بررسی پرستاری انجام دهد.

تشخیص

۱. هدف از تشخیص پرستاری را بیان نماید
۲. تشخیص پرستاری را از تشخیص پزشکی و مشکلات همراه یا مشترک افتراق دهد.
۳. ارتباط تفکر انتقادی با فرآیند پرستاری را شرح دهد.
۴. مراحل تشخیص پرستاری را فهرست کرده و توضیح دهد.
۵. ارتباط تعریف ویژگیها را با علایم بررسی شرح دهد.
۶. منابع بروز خطاهای تشخیصی را توضیح دهد.
۷. تشخیص پرستاری را از بررسی پرستاری تمییز دهد.

برنامه ریزی

۱. ارتباط برنامه ریزی را با بررسی و تشخیص های پرستاری شرح دهد.
۲. فرآیند تعیین اولویت ها را توضیح دهد.
۳. تعیین اهداف را شرح دهد.
۴. تفاوت اهداف را برآین های مورد انتظار بیان نماید.
۵. یک پیامد برای هدف مراقبتی بنویسد.
۶. تفاوت اقدامات پرستاری مستقل، غیر مستقل و مشارکتی را شرح دهد.
۷. فرآیند انتخاب مداخلات حین برنامه ریزی را شرح دهد.
۸. نقشی که ارتباط در مراقبت بیمار محور ایفا می کند را توضیح دهد.
۹. با توجه به بررسی انجام شده یک طرح مراقبتی تنظیم نماید.

اجرای خدمات پرستاری

۱. ارتباط مرحله اجرا را با فرآیند تشخیص شرح دهد.
۲. تفاوت پروتکل ها با دستوالعمل ها را توضیح دهد.
۳. ارتباط تفکر انتقادی با اقدامات پرستاری را شرح دهد.
۴. زمان مرور برنامه را قبل از اجرا شرح دهد.
۵. روشهای مستقیم و غیر مستقیم در مرحله اجرا را توضیح دهد.
۶. روشهای مناسب اجرا برای یک مددجوی فرضی را انتخاب نماید.

ارزشیابی

۱. شاخص های توانایی پرستار در ارزشیابی مراقبت پرستاری را توصیف کند.
۲. ارتباط بین اهداف، برآیند های مورد انتظار و معیارهای ارزشیابی مراقبت پرستاری را توضیح دهد.

۳. اهمیت استفاده از روشهای ارزشیابی دقیق را توضیح دهد. ۴. توضیح دهد که چگونه ارزشیابی منجر به قطع، بازبینی و یا اصلاح برنامه مراقبتی می شود.		
۱. تاثیر چرخه ۲۴ ساعته خواب و بیداری را بر عملکرد بیولوژیکی توضیح دهد. ۲. مکانیسم تنظیم خواب را بیان کند. ۳. مراحل طبیعی خواب را توصیف کند. ۴. نیازمندیهای واب در گروههای مختلف سنی را مقایسه مند. ۵. عواملی که بر بهبود و اختلال خواب اثر دارد مشخص کند. ۶. اختلالات رایج خواب را شرح دهد. ۷. تشخیص پرستاری مناسب با تاریخچه پرستاری خواب را در مددجویان با تغییرات الگوی خواب را بنویسد. ۸. برای مددجویان در سنین مختلف اقدامات پرستاری مناسب برای بهبود چرخه طبیعی خواب را مشخص کند. ۹. روش های ارزشیابی درمانهای خواب را توضیح دهد. .....* ۱. فیزیولوژی درد را شرح دهد. ۲. عناصر تجربه درد را توضیح دهد ۳. ارتباط فیزیولوژی درد با اقدامات تسکین درد را بیان نماید. ۴. بیمار دچار درد را بررسی نماید. ۵. اثرات عوامل فرهنگی بر درک از درد را بیان کند. ۶. اقدامات مناسب برای کنترل درد در هر فرد را شرح دهد. ۷. روشهای دارویی کنترل درد را شرح دهد. ۸. روشهای غیر دارویی کنترل درد را توصیف کند. ۹. نکات پرستاری در تجویز داروهای ضد درد را شرح دهد. ۱۰. موانع کنترل درد در بیماران را توصیف نماید. ۱۱. پاسخ مددجو به اقدامات کنترل درد را ارزیابی نماید.	* مفهوم خواب و استراحت * مفهوم نیاز به آسایش * مفهوم درد و تسکین درد	نهم
۱. اصول و مکانیسم های تنظیم کننده حرارت بدن را شرح دهد. ۲. اقدامات پرستاری موثر بر حفظ و دفع حرارت بدن را شرح دهد. ۳. در مورد تغییرات فیزیولوژیکی مرتبط با تب بحث کند. ۴. درجه حرارت بدن در نواحی مختلف دهان، پرده صماخ و... را بررسی کند. ۵. ضربان نبض، تنفس، اشباع اکسیژن، فشار خون را به طور صحیح بررسی کند. ۶. فیزیولوژی تنظیم فشار خون، نبض، اشباع اکسیژنی و تنفس را توضیح دهد. ۷. عوامل موثر بر تغییرات علائم حیاتی را شرح دهد. ۸. محدوده قابل قبول علائم حیاتی در سنین مختلف را تعیین نماید. ۹. زمانهای رایج در کنترل علائم حیاتی را نام ببرد. ۱۰. روش ثبت صحیح علائم حیاتی را توضیح دهد.	* علائم حیاتی و ثبت آنها و امتحان میان ترم	دهم
۱. ارتباط زنجیره عفونت در انتقال آن را توضیح دهد. ۲. مکانیسم های دفاعی طبیعی بر علیه عفونت را تشخیص دهد.	* پیشگیری و کنترل عفونت	یازدهم

۳. رویدادها را در واکنش التهابی شرح دهد. ۴. علایم و نشانه های عفونت موضعی و عمومی را توضیح دهد. ۵. مددجویان مستعد عفونت را تشخیص دهد. ۶. شرایط ایجاد کننده انتقال عفونت های بیمارستانی را تشخیص دهد. ۷. تفاوت بین ضد عفونی طبی و جراحی را توضیح دهد. ۸. برای هریک از عناصر زنجیره عفونت جهت پیشگیری از عفونت یک مثال ارائه دهد. ۹. اصول احتیاط های استاندارد را توضیح دهد. ۱۰. اجرای فرآیند مناسب بهداشت دست را نشان دهد. ۱۱. اصول پوشیدن ماسک جراحی، گان و دستکش استریل را به کار گیرد. ۱۲. روشهای ایزولاسیون را توضیح دهد. ۱۳. تعریف تماس شغلی را بیان کند.		
۱. اثرات فیزیولوژیک و پاتولوژیک عدم تحرک مفصل روی بدن را توضیح دهد. ۲. تغییرات فیزیولوژیک و روانی در ارتباط با تحرک و عدم تحرک را بشناسد. ۳. مناسب و نامناسب بودن تعادل و حرکت را تعیین نماید. ۴. تشخیص های پرستاری عدم تعادل و عدم تحرک را بیان کند. ۵. برنامه های مراقبت پرستاری مددجویان با عدم تحرک و تعادل را تدوین نماید. ۶. تمرینات دامنه حرکتی فعال و غیر فعال را مقایسه نماید. ۷. برنامه های پرستاری جهت حفظ تعادل و تحرک بدن را ارزشیابی کند. ۸. وسایل حرکت و جابجایی ایمن بیمار را شرح دهد.	* مفهوم حرکت و بیحرکتی و عوارض مربوط به بی حرکتی	دوازدهم
۱. عوامل موثر و خطرزا در تشکیل زخم های فشاری را بحث کند. ۲. چهار مرحله زخم های فشاری را لیست کند. ۳. فرآیند طبیعی بهبود زخم را شرح دهد. ۴. عوامل موثر بر پیشرفت بهبود زخم یا موانع آن را شرح دهد. ۵. اختلاف بین مراقبت های پرستاری از زخم های حاد و مزمن را توصیف کند. ۶. یک بیمار با اختلال در تمامیت پوست را ارزیابی کامل نماید. ۷. تشخیص های پرستاری مرتبط با اختلال در تمامیت پوست را لیست کند. ۸. برنامه مراقبت پرستاری برای بیمار با اختلال در تمامیت پوست تهیه نماید. ۹. اقدامات پرستاری متناسب با اختلال در تمامیت پوست را لیست کند. ۱۰. معیارهای ارزشیابی بیمار با اختلال در تمامیت پوست را بیان کند.	* فرآیند التیام زخم	سیزدهم
۱. مفهوم مراقبت پرستاری پیرامون عمل (قبل، حین، بعد) را بیان کند. ۲. طبقه بندیهای جراحی و انواع بیهوشی را تفکیک کند. ۳. عوامل بررسی قبل، حین و بعد از عمل را لیست کند. ۴. نحوه انجام ورزشهای بعد از عمل را شرح دهد. (تنفس دیافراگمی، سرفه، اسپرومتری تشویقی، چرخیدن و ورزشهای پا) ۵. یک طرح آموزش قبل از عمل را طراحی کند. ۶. نقش پرستار در اتاق عمل را بیان کند. ۷. دلیل اقدامات پرستاری که برای پیشگیری از عوارض بعد از عمل تعیین شده اند را توصیف کند. ۸. بیماران در معرض خطر عوارض بعد از جراحی را لیست کند.	* مراقبتهای قبل و بعد از جراحی - کاربرد فرآیند پرستاری	چهاردهم
۱. مسئولیتهای پرستار در پذیرش بیمار را شرح می دهد.	* پذیرش، انتقال و	پانزدهم

۲. اقدامات پرستار قبل از ورود، حین و بلافاصله بعد از بستری شدن بیمار در بخش را شرح می دهد. ۳. اقدامات پرستار در زمان انتقال بیمار را شرح دهد. ۴. مراحل ترخیص بیمار را نام می برد. ۵. مراحل فرآیند پرستاری در پذیرش، انتقال و ترخیص بیمار را تدوین می کند.	ترخیص، برنامه ریزی ترخیص	
۱. انواع عوامل تسهیل کننده یادگیری را نام می برد. ۲. عوامل بازدارنده یادگیری را فهرست می کند. ۳. مراحل فرآیند آموزش به بیمار را شرح می دهد. ۴. گامهای اصلی در برنامه رزی آموزشی را نام می برد. ۵. رایج ترین و بهترین شیوه های آموزش را در بیمار فرضی لیست می کند. ۶. وسایل کمک آموزشی مناسب را نام می برد. ۷. نه اصل در اجرای صحیح یک برنامه آموزشی را نام می برد. ۸. روشها اجرای برنامه آموزشی را شرح می دهد. ۹. روشهای ارزشیابی برنامه آموزشی را نام می برد.	*آموزش به مددجو، بیمار و خانواده	شانزدهم
۱. نقش و مسئولیتهای پرستار در تجویز دارو را شرح دهد. ۲. مکانیزم های فیزیولوژیک دارو شامل جذب، انتشار، متابولیسم و دفع را توضیح دهد. ۳. انواع مکانیسم های اثر دارویی را بیان کند. ۴. عوامل موثر بر مکانیسم اثر دارو را شرح دهد. ۵. روشهای آموزش به بیمار درباره داروهای تجویز شده را توضیح دهد. ۶. عوامل موثر بر ایجاد خطاهای دارویی را شرح دهد. ۷. مقدار داروی تجویز شده را به طور صحیح محاسبه کند. ۸. عوامل موثر در بررسی نیاز به دارو، پاسخ بیمار به دارودرمانی را توضیح دهد. ۹. شش قانون تجویز دارو را شرح دهد. ۱۰. روش صحیح تجویز داروهای خوراکی، موضعی، وریدی، عضلانی، داخل جلدی، زیرجلدی، قطره چشم و بینی و گوش و شیاف و استنشاقی را شرح دهد.	*دارودادن و محاسبات دارویی	هفدهم
۱. پوشش پرستار در محیط بالین را توصیف کند. ۲. ارتباط افراد تیم درمان با یکدیگر را شرح دهد. ۳. احکام اسلامی در معاینه و لمس را شرح دهد. ۴. در ارتباط با حفظ اسرار بیماران توضیح دهد. ۵. احکام و مقررات سقط جنین را شرح دهد. ۶. مراقبتهای پرستاری در بیمار رو به احتضار و مرگ را شرح دهد. ۷. احکام مرتبط با مرگ مغزی را شرح دهد. ۸. احکام مرتبط به پیوند اعضا و انتقال خون را توصیف کند. ۹. احکام کاربرد وسایل در اتاق عمل و برخورد با اعضاء بریده شده را شرح دهد. .....* ۱. حیطة های کاربرد اخلاق در حرفه پرستاری را نام ببرد. ۲. قابلیت های استدلال و قضاوت اخلاقی را بیان کند. ۳. اشتباهات رایج در استدلال و قضاوت اخلاقی را شرح دهد.	* کاربرد احکام اسلامی در مراقبت از مددجویان * کاربرد اخلاق، قوانین و مقررات پرستاری در حین ارائه تدابیر پرستاری	هجدهم

۴. معضلات اخلاقی رایج در پرستاری را شرح دهد. ۵. وظایف قانونی پرستار و عوایب عدول از آنها را می شناسد. ۶. قوانین مربوط به ثبت گزارشات پرستاری را می شناسد.		
۱. گایدلاین های قانونی گزارش نویسی را مورد بحث قرار دهد. ۲. راهکارهای محافظت از محرمانه بودن گزارشات الکترونیکی و نوشتاری را شناسایی کند. ۳. مورد گایدلاین با کیفیت برای گزارش نویسی ارائه کند. ۴. فرم های استاندارد گزارش نویسی و فواید آنها را مورد بحث قرار دهد. ۵. اصول مستند کردن برنامه ترخیص بیمار را شناسایی کند. ۶. جنبه های مهم در مستند کردن مراقبت در منزل و طولانی مدت را شناسایی کند. ۷. راهکارهایی جهت کاهش خطا در ثبت اطلاعات بیان کند. ۸. راه های ارائه گزارش را شرح می دهد.	مستند سازی و داده شناسی	نوزدهم

تقویم ترمیک تئوری

موضوع	جلسه
*ارائه طرح درس، معرفی درس و آشنایی با دانشجویان *تعریف حرفه پرستاری، تاریخچه پرستاری *مفهوم سلامت و تعریف آن، طیف سلامت و بیماری	اول (۹۸/۶/۲۵)
*تعریف نیاز، نیازهای اساسی انسان *مفهوم نیازهای بهداشتی	دوم (۹۸/۶/۲۶)
*نیاز به اکسیژن و اکسیژن رسانی	سوم (۹۸/۷/۱)
*نیاز به امنیت و تامین امنیت در مددجویان	چهارم (۹۸/۷/۲)
*مفهوم تغذیه در مراقبت از مددجویان	پنجم (۹۸/۷/۸)
*مفهوم تعادل مایعات و الکترولیت ها	ششم (۹۸/۷/۹)
*نیازهای دفع ادرار و مدفوع	هفتم (۹۸/۷/۱۵)
*فرآیند پرستاری و تشخیص های پرستاری NANDA	هشتم (۹۸/۷/۱۶)
*مفهوم خواب و استراحت *مفهوم نیاز به آسایش *مفهوم درد و تسکین درد	نهم (۹۸/۷/۲۳)
*علایم حیاتی و ثبت آنها امتحان میان ترم	دهم (۹۸/۷/۳۰)
*پیشگیری و کنترل عفونت	یازدهم (۹۸/۸/۱۴)
*مفهوم حرکت و بیحرکتی و عوارض مربوط به بی حرکتی	دوازدهم (۹۸/۸/۲۱)
*فرآیند التیام زخم	سیزدهم (۹۸/۸/۲۸)
*مراقبتهای قبل و بعد از جراحی- کاربرد فرآیند پرستاری	چهاردهم (۹۸/۹/۵)

پانزدهم (۹۸/۹/۱۲)	* پذیرش، انتقال و ترخیص، برنامه ریزی ترخیص
شانزدهم (۹۸/۹/۱۹)	* آموزش به مددجو، بیمار و خانواده
هفدهم (۹۸/۹/۲۶)	* دارودادن و محاسبات دارویی
هجدهم (۹۸/۱۰/۳)	* کاربرد احکام اسلامی در مراقبت از مددجویان * کاربرد اخلاق، قوانین و مقررات پرستاری در حین ارائه تدابیر پرستاری
نوزدهم (۹۸/۱۰/۱۰)	مستند سازی و داده شناسی

روش تدریس: سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی، PBL، ارائه case

مواد کمک آموزشی: کتاب، پاورپوینت، وایت برد، مازیک

فعالیتها و تکالیف دانشجوی:

۱. حضور فعال در کلاس
۲. ارائه کنفرانس
۳. مشارکت فعال در پاسخ به کوییز شفاهی
۴. امتحان میان ترم
۵. امتحان پایان ترم
۶. تعداد غیبت ها از ۴/۱۷ ساعات کلاس بیشتر نباشد و چنانچه ۱/۲ آنها غیر موجه باشند، درس حذف شده و در صورت موجه بودن غیبت نمره صفر منظور می گردد.

روش ارزشیابی دانشجوی:

نمره	روش ارزیابی واحد نظری
۱	* حضور فعال در کلاس و پاسخ به کوییز شفاهی
۱	* ارائه کنفرانس
۳	* امتحان میان ترم
۱۵	* امتحان پایان ترم کتبی

فهرست منابع مطالعه:

۱. پوتر پ، پری آ، اصول و فنون پرستاری پوتر و پری. ترجمه: دکتر طاهره نجفی قزلجه. تهران: جامعه نگر؛ ۱۳۹۷

2. Kozier B, Erb G. Fundamentals of nursing: concepts, process and practice. last ed. New York: prentice Hall.

اهداف رفتاری	اهداف	جلسه
عملی ۱.۵ واحد در این بخش مهارت‌های پرستاری به تناسب سرفصل در واحد مهارت‌های بالینی توسط مدرس یا مدرسین به صورت عملی تدریس می‌گردد و به دانشجویان فرصت تمرین و تکرار با استفاده از مدل‌های انسانی و یا آموزشی داده می‌شود.		
دانشجو قادر باشد: ۱. شستشوی صحیح دستها به روش طبی را با دقت ۸۰٪ انجام دهد. ۲. شستشوی صحیح دستها به روش استریل و اسکراب را با دقت ۸۰٪ انجام دهد. ۳. ماسک، گان تمیز، گان استریل، دستکش استریل، را به ترتیب و با روش صحیح و با دقت ۸۰٪ بپوشد. ۴. ماسک، گان تمیز، گان استریل، دستکش استریل، را به ترتیب و با روش صحیح و با دقت ۸۰٪ بپوشد. ۵. ست استریل به روش صحیح و با دقت ۹۰٪ باز کند. ۶. اصول مراقبت از مددجوی ایزوله را نمایش دهد.	۱ * شستشوی دست به روش طبی و جراحی با هدف پیشگیری و کنترل عفونت * اصول استفاده از وسایل استریل و وسایل حفاظت فردی * مراقبت از مددجوی ایزوله	
۱. به درستی و با حفظ ایمنی بیمار، با دقت ۸۰٪، وی را از تخت به ویلچر و برعکس جابجا نمایند. ۲. جابجایی بیمار از برانکارده به تخت و برعکس را با دقت ۸۰٪ انجام دهد. ۳. جابجایی بیمار را در تخت به صورت بالاکشیدن و پهلو کردن را روش صحیح و با دقت ۸۰٪ انجام دهد. ۴. بیمار را به درستی و با حفظ ایمنی با تخته از تخت به ویلچر و برعکس با دقت ۹۰٪ جابجا کند. ۵. نقاط تحت فشار در پوزیشن‌های مختلف را با دقت ۱۰۰٪ شناسایی و نشان دهد. ۶. بیمار را با دقت ۹۰٪ در پوزیشن‌های فالرز، پرون، پهلو، پشت، ارتوپنه و لیتاتومی قرار دهد.	۲ * مرتب کردن واحد مددجو در راستای رعایت بهداشت و نظافت محیط مددجو/بیمار * تغییر وضعیت و جابجایی مددجو/بیمار به منظور پیشگیری از زخم فشاری، تحریک گردش خون، فراهم ساختن آرامش و راحتی مددجو	
۱. لوله NGT را به درستی برای بیمار تعبیه نماید. ۲. لوله بینی معده را به روش صحیح خارج نماید. ۳. گاوآژ را به شکل صحیح برای بیمار انجام دهد. ۴. مراقبت از گاسترستومی را به شکل صحیح اجرا کند. ۵. ساکشن ترشحات معده را به شکل صحیح انجام دهد. ۶. لاولاژ را به طرز صحیح انجام دهد.	۳ * برطرف کردن نیازهای تغذیه‌ای (لوله معده، گاسترستومی و...)	
۱. به درستی ترمومتر را بخواند. ۲. فشار خون بیمار را به درستی بررسی نماید. ۳. تعداد تنفس بیمار را به طرز صحیح شمارش نماید. ۴. نبض مناطق مختلف را به شکل صحیح بشمارد. ۵. علائم حیاتی را بدرستی در برگه ثبت چارت نماید.	۴ * اصول و کنترل علائم حیاتی	
۱. انواع کانولا و ماسک اکسیژن را به روش صحیح به کار ببرد. ۲. ایرووی دهانی حلق را بدرستی تعبیه نماید. ۳. ساکشن ترشحات دهان و حلق و تراشه را به روش صحیح انجام دهد.	۵ * نحوه تامین اکسیژن از طرق مختلف (سند و ماسک و...)	

۴. پانسمان تراکتوستومی را به روش صحیح انجام دهد. ۵. ساکشن تراکتوستومی را به روش صحیح انجام دهد.	* ساکشن (دهان، حلق، بینی، تراشه، تراکتوستومی)	
۱. دمای آب یا کیف آب سرد و گرم را قبل از استفاده در محل چک نماید. ۲. هواگیری کیسه آب گرم یا سرد را قبل از استفاده به درستی انجام دهد. ۳. استریلیتی را در کمپرس استریل رعایت کند. ۴. به درستی و با حفظ ایمنی بیمار ناتوان را در تخت شستشو دهد. ۵. دهان شویه را بدون آسیب بیمار اجرا کند. ۶. تخت بیمار را در زمان حضور یا عدم حضور وی به درستی مرتب نماید.	* کاربرد روشهای درمانی * سرمایش و گرمایش * مهارت های بهداشت جسمی و فردی (حمام، مراقبت از دهان و دندان، و روحی) (کاهش اضطراب و...)	۶
۱. به شکل صحیح سوند ادراری را تعبیه نماید ۲. در صورت وجود سوند ادراری نمونه ادرار استریل تهیه نمایند. ۳. شستشوی سوند به روش بسته را به طرز صحیح اجرا کند. ۴. شستشوی سوند به روش باز را به طرز صحیح اجرا کند. ۵. کاندوم کاتتر را به روش صحیح جایگزاری کند. ۶. کیسه کلستومی را به روش صحیح جایگزاری نماید. ۷. قطر سوراخ کیسه را با توجه به اندازه استوما برش دهد. ۸. شستشو و مراقبت از استوما را به روش صحیح اجرا کند. ۹. نمونه مدفوع را به روش صحیح جمع آوری نماید.	* برطرف کردن نیازهای دفع ادراری (طبیعی و سوند ادراری) * برطرف کردن نیازهای دفع مدفوعی (طبیعی و کلستومی)	۷
۱. به شکل صحیح و استریل زخم را شستشو، ضد عفونی و پانسمان نماید. ۲. کشیدن بخیه را به درستی انجام دهد. ۳. بانداژ اندامها را به شکل صحیح انجام دهد.	* نحوه انجام انواع بانداژ * نحوه مراقبت از زخم (پانسمان، مواته کردن درن و خارج کردن آن، کشیدن بخیه)	۸
۱. با استفاده از کارت دارویی و به شکل صحیح دارو دهند. ۲. داروهای خوراکی را به شکل صحیح اجرا نماید. ۳. داروهای پوستی را به شکل صحیح اجرا نماید. ۴. شیاف را به شکل صحیح در محل تعبیه نماید. ۵. داروهای چشمی را به شکل صحیح در چشم بریزد. ۶. داروهای گوش را با پوزیشن صحیح در گوش بریزد. ۷. اسپری را به شکل صحیح اجرا نماید.	انواع روشهای دارودرمانی (خوراکی، پوستی، شیاف، قطره های چشمی، بینی و گوش)	۹
۱. به درستی تزریقات عضلانی را انجام دهند. ۲. تکنیک Z را بدرستی انجام دهند. ۳. تزریق زیرجلدی را به درستی انجام دهد. ۴. تزریق داخل جلدی را به درستی انجام دهد.	انواع روشهای دارودرمانی (تزریقات عضلانی، وریدی، زیرجلدی، داخل جلدی)	۱۰
۱. قطرات سرم و دارو را به درستی محاسبه نماید. ۲. به شکل صحیح آنژیوکت یا اسکالپ وین را تعبیه نماید.	کارگاه محاسبات دارویی و سرم	۱۱

۱۲	۱. گزارشات پذیرش، حین بستری، انتقال و ترخیص را با رعایت اصول در برگه گزارش ثبت نماید. ۲. علایم حیاتی را به درستی در برگه چارت ثبت نماید. ۳. برگه جذب و دفع مایعات را به درستی ثبت نماید. ۴. اطلاعات را در کارت دارویی و کاردکس به درستی ثبت می کند. ۵. مراقبت از جسد را به درستی انجام دهد.	کارگاه ثبت گزارشات و چارت های مرتبط، مبتنی بر کاربرد فرآیند و تشخیص پرستاری و پذیرش، انتقال و ترخیص *مراقبت از جسد

تقویم ترمیک واحد عملی

موضوع	جلسه
* شستشوی دست به روش طبی و جراحی با هدف پیشگیری و کنترل عفونت * اصول استفاده از وسایل استریل و وسایل حفاظت فردی * مراقبت از مددجوی ایزوله تمرین و رفع اشکال	اول (۹۸/۷/۲۳)
* مرتب کردن واحد مددجو در راستای رعایت بهداشت و نظافت محیط مددجو/بیمار * تغییر وضعیت و جابجایی مددجو/بیمار به منظور پیشگیری از زخم فشاری، تحریک گردش خون، فراهم ساختن آرامش و راحتی مددجو تمرین و رفع اشکال	دوم (۹۸/۷/۲۹)
* برطرف کردن نیازهای تغذیه ای (لوله معده، گاستروستومی و...)	سوم (۹۸/۸/۴)
* برطرف کردن نیازهای تغذیه ای (لوله معده، گاستروستومی و...)	تمرین و رفع اشکال
* اصول و کنترل علایم حیاتی تمرین و رفع اشکال	چهارم (۹۸/۸/۱۳)
* نحوه تامین اکسیژن از طرق مختلف (سند و ماسک و...)	پنجم (۹۸/۸/۲۰)
* ساکشن (دهان، حلق، بینی، تراشه، تراکئوستومی) تمرین و رفع اشکال	تمرین و رفع اشکال
* کاربرد روشهای درمانی سرمایش و گرمایش * مهارت های بهداشت جسمی و فردی (حمام، مراقبت از دهان و دندان، و روحی) (کاهش اضطراب و...)	ششم (۹۸/۸/۲۷)
* برطرف کردن نیازهای دفع ادراری (طبیعی و سوند ادراری) * برطرف کردن نیازهای دفع مدفوعی (طبیعی و کلستومی)	هفتم (۹۸/۹/۴)
* برطرف کردن نیازهای دفع ادراری (طبیعی و سوند ادراری) * برطرف کردن نیازهای دفع مدفوعی (طبیعی و کلستومی)	تمرین و رفع اشکال
* نحوه انجام انواع بانداژ * نحوه مراقبت از زخم (پانسمان، موتاه کردن درن و خارج کردن آن، کشیدن بخیه)	هشتم (۹۸/۹/۱۱)
* انواع روشهای دارودرمانی (خوراکی، پوستی، شیاف، قطره های چشمی، بینی و گوشه)	نهم (۹۸/۹/۱۸)
* انواع روشهای دارودرمانی (خوراکی، پوستی، شیاف، قطره های چشمی، بینی و گوشه)	تمرین و رفع اشکال

انواع روشهای دارودرمانی (تزریقات عضلانی، وریدی، زیرجلدی، داخل جلدی)	دهم (۹۸/۹/۲۵)
تمرین و رفع اشکال	
کارگاه محاسبات دارویی و سرم	یازدهم (۹۸/۱۰/۲)
تمرین و رفع اشکال	
کارگاه ثبت گزارشات و چارت های مرتبط، مبتنی بر کاربرد فرآیند و تشخیص پرستاری و پذیرش، انتقال و ترخیص *مراقبت از جسد	دوازدهم (۹۸/۱۰/۴)
تمرین و رفع اشکال	
تمرین و رفع اشکال	سیزدهم (۹۸/۱۰/۱۶)
تمرین و رفع اشکال	چهاردهم (۹۸/۱۰/۱۷)

روش تدریس: سخنرانی، نمایش، شبیه سازی، ایفای نقش

مواد کمک آموزشی: پاورپوینت، فیلم، مولاژ، مانکن

فعالیتها و تکالیف دانشجوی:

۱. حضور فعال در پراتیک
۲. امتحان عملی پایان ترم به صورت OSCE
۳. تعداد غیبت ها از ۴/۱۷ ساعات کلاس بیشتر نباشد و چنانچه ۱/۲ آنها غیر موجه باشند ، درس حذف شده و در صورت موجه بودن غیبت نمره صفر منظور می گردد.

روش ارزشیابی عملی دانشجوی:

نمره	روش ارزیابی واحد عملی
۱	*حضور فعال در پراتیک
۱	*پاسخگویی به اختصارات پرستاری-پزشکی به صورت کتبی
۱۸	*امتحان پایان ترم عملی

فهرست منابع مطالعه:

۱. پوتر پ، پری آ، اصول و مهارت های بالینی پرستاری پوتر و پری
تهران: جامعه نگر؛ ۱۳۹۵.

۲. آریایی نژاد آ، باقری ا و سایرین، اصول و فنون پرستاری (واحد عملی). تهران: جامعه نگر؛ ۱۳۹۷.

3.K0zier B, Erb G.Fundamentals of nursing: concepts,process and practice.last ed.New york:prentice Hall.